

Голас Рацзімы

№ 28 [1239] ЛІПЕНЬ 1972 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 17-ТЫ ЦАНА 2 КАП.

НЯДЗЕЛЬНЫ ВЕЧАР У ВЁСЦЫ

Ці ўяўляеце вы сабе вёску ў разгар лета, калі над усім пануе спякотны ліпень, які ў пояс выгнаў сакавітыя лугавыя травы, а дождж з заўсёды чананага госця на нейкі перыяд раптам ператварыўся ў стыхійнае бедства? Так, вёска, як ялося спрадвеку, жыве ў гэты час адзінай падзеяй — ідзе кавіца.

Сёння яна зусім не падобна на тую, што была раней. Ужо не мужык з касой завіхаецца на лузе, а трактарныя і кон-

ныя касілікі стракочуць куды ні кінеш вокам. Не жанчыны і падлеткі, а прэс-падборшчыкі і стогаскладальнікі збіраюць ураджай ліпенскіх пакосаў у копы і прасаваныя цюкі.

Час прыспешвае вяскоўцаў. Дарагая кожная хвіліна пагодлівага дня. Аднак нават такая гарачая пара, як сенакос, не можа пазбавіць калгаснікаў гарантыванага статутам сельгасарцелі выхаднага дня. Згодна з ім нядзелю ў працаўнікоў сельскай гаспадаркі — нерабо-

чы дзень. Толькі з-за выключных абставін выхадны па рашэнню праўлення калгаса можа быць перанесены. Наогул жа паняцце выхадны дзень селяніна ўвайшло ў вясковы побыт параўнаўча нядаўна. Быў час, калі земляроб практычна не меў яго. Рэдка выпадалі дні, вольныя ад работы на памешчыка, аднак і іх даводзілася праводзіць у клопатах: збіралася работа па гаспадарцы, пакутліва чакаў рук хлеба-роба неагледжаны шнур уласнай зямлі. Калектыўная сістэма карыстання зямлёй аблегчыла працу сялян. Праўда, не адразу калгаснікі атрымалі магчымасць рэгулярна мець выхадны дзень. Яна з'явілася, калі гаспадаркі ўмацаваліся матэрыяльна, узброіліся тэхнікай і сталі менш залежаць ад прыродных умоў.

...Адгараў, адкаціўся за чырвоную палоску зары суботні дзень. Пусцеюць палявыя лагеры касцоў. Людзі з'яджаюцца дадому, каб адпачыць, ціка-

ва правесці вольны час. У першую палавіну выхаднага дня сяляне ездзяць у раённы цэнтр, адпраўляюцца ў лес на грыбное паляванне або проста бавяць час на берэзе возера ці ракі. Галоўнае ў праграме нядзельнага адпачынку, як гэта бывае ўсюды, — вечар. Як праводзяць яго калгаснікі, куды яны могуць пайсці і чым заняцца?

Каб адказаць на гэтыя пытанні, звернемся да няхітрага журналісцкага прыёму. Зробім нібыта імгненны фотаздымак аднаго вечара ва ўсіх вёсках якога-небудзь раёна. Аб тым, як прайшоў нядзельны вечар у калгасах і саўгасах Маладзечанскага раёна, нам расказалі супрацоўнікі аддзела культуры раённага Савета дэпутатаў працоўных.

Мы даведаліся, што ў вёсках раёна ў той вечар працавалі 45 кінаўстаноўак. Яны дэманстравалі некалькі дзесяткаў поўнаметражных мастацкіх кінафільмаў. Як звычайна, усю-

ды адбыліся па два сеансы і кінафільмы паглядзелі некалькі тысяч чалавек.

У Маладзечанскім раёне дзейнічаюць 34 сельскія клубы, 11 сельскіх дамоў культуры і 1 раённы. Ні адзін з іх у нядзелю не пуставаў. У прасторных залах праводзіліся такія папулярныя сярод насельніцтва мерапрыемствы, як лекцыі, тэматычныя вечары і гутаркі. У той вечар гэтыя сустрэчы былі прысвечаны галоўнай падзеі сёлета года — 50-годдзю ўтварэння СССР. Кваліфікаваныя лектары з раённага цэнтру і з Мінска расказвалі аб гісторыі ўзнікнення Саюза Савецкіх Рэспублік, аб сённяшнім жыцці братніх народаў. Так, напрыклад, тэмай лекцыі ў клубе пасёлка Радашковічы было знаёмства з Расійскай Федэрацыяй, а ў вёсках Хожавы і Гарадзілава адбыліся тэматычныя вечары, прысвечаныя нашай рэспубліцы.

[Заканчэнне на 2-й стар.]

2. СОЦИАЛИЗМ: ВСЕ НА БЛАГО ЛЮДЕЙ

Социалистическая революция, ликвидируя буржуазные отношения собственности — основы всякой эксплуатации, впервые в истории создает условия для подлинной свободы каждого человека, раскрытия всех возможностей интеллекта, гармоничного сочетания личных и общественных интересов. Более чем полувековой опыт Советского Союза, опыт других социалистических стран на деле доказали, что марксистско-ленинское учение это не только научное предвидение, но и единственно возможная магистральная дорога общественного прогресса.

В условиях развитого социалистического общества, которое опирается на широкое использование достижений науки и техники, потребности человека с каждым годом удовлетворяются все полнее. В 1971 году реальные доходы в расчете на душу населения возросли в СССР на 4,9 процента. Девятнадцать миллионов человек повышены заработной платой и пенсиями. Выплаты и льготы из общественных фондов потребления увеличились на 7,4 процента. Более чем 11 миллионов советских граждан улучшили свои жилищные условия. И все это — только за один минувший год!

В нынешнем году намечено осуществить дальнейшее увеличение минимума заработной платы, повысить ставки и оклады среднеоплачиваемых рабочих и служащих производственных отраслей в ряде районов страны, увеличить заработную плату учителей, врачей, воспитателей детских дошкольных учреждений, повысить стипендии студентам вузов и средних специальных учебных заведений.

Обладая всесторонне развитой экономикой, огромными природными ресурсами, Советский Союз ставит и решает сложнейшие задачи использования достижений научно-технического прогресса для создания материально-технической базы коммунизма. В решении этих задач заинтересованы все советские люди. В отличие от мрачных пророчеств западных идеологов о гнетех техницизма они видят в технике могучее средство роста общественного богатства, улучшения условий своей жизни.

Планомерная организация общественного производства на базе новейших достижений науки и техники ради обеспечения народного благосостояния и всестороннего развития личности является объективной закономерностью социалистического строя.

В новом отношении к труду как главной жизненной потребности свободного человека наиболее ярко раскрывается осознанное слияние личных и общественных интересов. Труд при социализме выступает не только в качестве источника общественного богатства, но и как главная сфера развития личности, проявления ее творческих возможностей. Идеологи монополий, рассуждая о «бесчеловеческих условиях существования» в век абсолютного господства техники, о каком-то «шоке», в который якобы впадают люди, подавленные «многообрази-

ем выбора», насаждают реакционные идеи о труде как бремени, как насилии над человеческой психикой.

Социалистическая действительность опровергает этот реакционный пессимизм, свойственный буржуазному обществу и его философии. Социальная политика Коммунистической партии и Советского государства направлена в интересах трудящихся на улучшение условий и изменение характера самого труда, повышение культурного и профессионально-технического уровня всего народа. В Советском Союзе труд стал действительно жизненной потребностью человека, делом его чести, доблести и героизма.

Преодоление различий между классами и социальными группами лежит не на выдуманном антикоммунистическом пути разложения так называемых «субкультур», хиппи или иных фанатиков, а на социалистическом пути развития и уничтожения различий между городом и деревней, между физическим и умственным трудом.

Опираясь на современную науку и технику, социализм последовательно решает эту перспективную задачу. В. И. Ленин считал необходимым, чтобы каждый строитель нового общества осознал, что «...только на основе современного образования он может это создать, и, если он не будет обладать этим образованием, коммунизм останется только желанием».

В области народного образования в Советском Союзе достигнуты поистине огромные успехи. Около 80 миллионов человек — почти третья часть всего населения — учится. Страна в текущем пятилетии решит задачу обеспечить всеобщее среднее образование. Растут культура, образованность и политическая активность рабочего класса, которому принадлежит ведущая роль в советском обществе. Если в 1959 году на каждую тысячу рабочих приходилось 386 человек с высшим и средним образованием, то к 1971 году — уже более 550.

Огромные перемены произошли и в советской деревне.

Труд крестьянина-колхозника все зримее превращается в разновидность труда индустриального.

К 1970 году более половины сельского населения окончило среднюю или высшую школу, тогда как в 1941 году — только 6 процентов.

Воспитание в людях нового коммунистического отношения к труду, осознание каждым человеком неразрывной связи личных и общественных интересов — эта благороднейшая, по словам В. И. Ленина, работа находится в центре внимания Коммунистической партии. Только в коллективе и посредством коллектива, как показал опыт социалистического строительства, личность освобождается от частнособственнической психологии и обретает подлинную свободу.

Воплощение в жизнь достижений научно-технического прогресса, построение материально-технической базы коммунизма все более тесно переплетает интересы отдельных граждан с интересами коллектива, все-

го социалистического общества. Марксистско-ленинское мировоззрение служит мощным фактором духовного развития личности при социализме, утверждения в сознании людей подлинно общественных гуманистических принципов и идеалов.

Пропагандисты империализма сегодня уже не в состоянии навязать политический капитал на выдумках о «нищете при социализме», о подавлении «человеческой свободы» материальными лишениями. Перестраиваясь, что называется, на ходу, они пытаются теперь «атаковать» социализм с помощью фальшивого тезиса о происходящем будто бы растрвоении индивидуальности в массе, о подчинении человека обществу, которое в их представлении — хаос, единственное спасение от которого — крайний индивидуализм.

Капиталистическое общество, раздираемое классовыми антагонизмами, не может быть объединено близкими всем классам идеями и целями. Поэтому проповедь индивидуализма выступает здесь как средство отвлесть трудящихся от классовой борьбы против господствующей буржуазии.

Социалистическое общество выступает как принципиально новая структура объединения людей, базирующаяся на общественной собственности и единстве интересов и целей всех его членов. Именно поэтому все более полное слияние общественных и личных интересов здесь ведет не к нивелировке человеческой личности, а к ее расцвету.

Мораль и нравственность советского человека — это мораль и нравственность бойца, социально активной личности. Советский образ жизни опирается на личностную творческую, ищущую и волевою, классовая позиция которой требует проявления личной ответственности за общее дело.

Осознание общественной значимости труда, единства личных и общественных интересов, культурный и духовный рост людей социалистического общества обеспечивают подлинное утверждение свободы нравственно чистой личности, сознательно отрицающей правомерность антигуманных, реакционных идей и поступков вроде расовой ненависти, пропаганды войны, насилия, преступлений, оправдания морального одиночества, циничного эгоизма и себялюбия.

Развертывание научно-технической революции в условиях социализма ведет не только к бурному росту производства, но и ускоряет процесс формирования нового человека, утверждение новых, коллективистских отношений между людьми, нациями и народностями, отношений товарищества, братской дружбы и сотрудничества. Наглядное подтверждение этому — новая историческая общность людей, рожденная в СССР в результате строительства развитого социалистического общества. В этой новой общности человек человеку — друг, товарищ, брат.

Геннадий ХРОМУШИН,
доктор экономических наук.

АПН.

«СПЕКТР-72»

У Палацы спорту Мінска працавала замежная спецыялізаваная выстаўка прыбораў для спектраскапічных даследаванняў — «Спектр-72». У выстаўцы прымалі ўдзел каля 60 замежных фірм з 12 краін: Аўстрыі, Вялікабрытаніі, ГДР, Даніі, Італіі, Японіі і іншых.

На плошчы ў 1 500 квадратных метраў было прадстаўлена звыш 500 найноўшых тыпаў прыбораў і прыстасаванняў для правядзення навуковых даследаванняў у галіне фізікі, хіміі, біялогіі і медыцыны, для выканання спектраскапічных работ у заводскіх лабараторыях машынабудаўнічай, хімічнай, фармацэўтычнай прамысловасці.

Спектраскапія — навука аб узаемадзеянні святла і рэчыва. Не з'яўляючыся строга навуковым, гэта вызначэнне адлюстроўвае сутнасць пытання. Нарадзіўшыся ў 60-я гады мінулага стагоддзя, прынесшы многа цікавых адкрыццяў (новыя элементы, лазерная тэхніка, пранікненне ў хімію і біялогію), спектраскапія трывала ўвайшла сёння ў практычнае жыццё чалавека. Дастаткова сказаць, што цяпер каля 150 прадпрыемстваў і навукова-даследчых устаноў Беларусі выкарыстоўваюць спектраскапічныя метады. Іх вызначае дакладнасць, эканамічнасць, хуткасць. Каляровае кіно і тэлебачанне, фарбы, якія свецяцца, многае, з чым кожны з нас сутыкаецца ў паўсядзённым жыцці, заснавана на поспехах спектраскапіі. Прамень святла працуе інтэнсіўна ўжо сёння, але магчымасці яго далёка не вычарпаны. Вось чаму такая вострая патрэба ў абмене вопытам, вось чаму такой значнай з'яўлялася выстаўка ў Мінску. Дарэчы, і выбар месца яе правядзення далёка не выпадаковы.

Напярэдадні адкрыцця «Спектра-72» у Інстытуце фізікі АН БССР, які спецыялізуецца ў гэтай галіне, адбылася

прэс-канферэнцыя. Яе адкрыў дырэктар інстытута, акадэмік АН БССР Б. Сцяпаню. Ён расказаў аб тым, што за апошнія гады Мінск стаў адным з вядучых навуковых цэнтраў краіны, які займаецца падобнымі даследаваннямі, а некаторыя напрамкі гэтай навукі атрымалі тут найбольшае развіццё. Паказальна, што ў дні работы выстаўкі ў нашым горадзе была праведзена VI Усесаюзная канферэнцыя па нелінейнай оптыцы — навуцы, цесна звязанай са спектраскапіяй. Яна сабрала каля 400 вучоных, спецыялістаў, у тым ліку і 3-га рубяжа. Сёння дарэчы ўспомніць, што і першая такая канферэнцыя была праведзена па ініцыятыве мінчан. Словам, адкрыццё выстаўкі і канферэнцыі — гэта і аб'ектыўнае прызнанне заслуг беларускіх вучоных.

Упраўляючы Беларускай аддзяленнем Гандлёва-прамысловай палаты СССР І. Сталівенка, які выступіў на прэс-канферэнцыі, расказаў аб вялікай падрыхтоўчай рабоце (яна вялася больш года), што папярэднічала адкрыццю «Спектра-72», падкрэсліў спецыяльнае яе прызначэнне, пазнаёміў з найбольш вядомымі замежнымі фірмамі, якія дэманстравалі ў Мінску сваю прадукцыю. У наш горад прыехала звыш 150 прадстаўнікоў замежных фірм — тэхнічных і камерцыйных работнікаў. Былі праведзены шырокія камерцыйныя перагаворы, мэта якіх — узаемны тавараабарот. У час работы выстаўкі буйнейшыя спецыялісты замежных фірм прачыталі звыш 20 лекцый па выкарыстанні найноўшых метадаў у тэхніцы спектраскапіі, перспектывах развіцця спектральнага прыборабудавання і сумежных пытаннях. Акрамя таго, як заўсёды, гасцям горада была прапанавана шырокая культурная праграма.

В. НЯКРАСАУ.

НА ЗДЫМКУ: у зале выстаўкі.

ДЗЕНЬ БЕЛАРУСІ

У Цэнтральным парку культуры і адпачынку імя Горкага ў Маскве пад дэвізам «Дружба, народжаная Кастрычнікам», праходзіў фестываль саюзных рэспублік, прысвечаны 50-годдзю СССР.

Нядаўна над галоўным уваходам у парк раззавяўся дзяржаўны сцяг Беларусі. Тут адзначаўся Дзень Беларускай ССР. Цікавую літаратурна-музычную кампазіцыю, прысвечаную рэспубліцы, падрыхтаваў мясцовы радыёвузел. На адной з алей была разгорнута фотавыстаўка «Архітэктура гарадоў Беларусі».

На цэнтральнай эстрадзе выступалі лектары, артысты, паэты-перекладчыкі. У кіналекторыі дэманстраваліся беларускія фільмы. Аб дзясягненнях рэспублікі ў развіцці эканомікі, навуцы і культуры расказаў масквічам галоўны інжынер аб'яднання «Беларуськалі» В. Яцэнка. Адбылася сустрэча з кампазітарам, заслужаным дзеячом мастацтваў БССР І. Любанам. Артысты Маскоўскай філармоніі выканалі яго песні, а таксама народныя беларускія. З кароткім аглядам Беларускай літаратуры выступіў намеснік сакратара праўлення Саюза пісьменнікаў СССР заслужаны дзеяч культуры БССР М. Гарбачоў.

Закончылася святая вялікім канцэртам. У ім прынялі ўдзел народны артыст БССР І. Жыноўіч, заслужаны артыст БССР А. Сухін, і вакальны квартэт Дзяржаўнага народнага хору БССР.

МУЗЕЙ РАСКАЗВАЕ...

Кіраўскі раён багаты баявой і працоўнай славай. У гады Вялікай Айчыннай вайны тут актыўна дзейнічалі партызанскія злучэнні. Цуды працоўнага гераізму праявілі жыхары раёна ў перыяд аднаўлення народнай гаспадаркі.

Аб справах рабочых і калгаснікаў расказваюць стэнды раённага музея, які нядаўна адкрыўся ў гарадскім пасёлку Кіраўск. Музей створаны на грамадскіх пачатках.

М. ШМАТАУ.

Я — ГРАМАДЗЯНІН САВЕЦКАГА САЮЗА

ПЕРШЫ НАМЕСНІК СТАРШЫНІ САВЕТА МІНІСТРАў БССР, НАМЕСНІК СТАРШЫНІ САВЕТА НАЦЫЯНАЛЬНАСЦЕН ВЯРХОўНАГА САВЕТА СССР, ДЭПУТАТ ВЯРХОўНЫХ САВЕТАў СССР І БССР, ГЕРОІ САВЕЦКАГА САЮЗА УЛАДЗІМІР ЛАБАНК ДАў АДКАЗЫ НА НАСТУПНЫЯ ПЫТАННІ ЮБЛЕЙНАЙ АНКЕТЫ «НЕДЕЛІ»:

1. Усе мы памятаем словы Уладзіміра Маякоўскага: «Чытайце, зайздросце, я — грамадзянін Савецкага Саюза». Калі Вы асабліва глыбока гэта адчулі?

2. Якая, на Вашу думку, рыса характару грамадзяніна СССР з'яўляецца галоўнай?

3. Назавіце памятнае эпізод, падзею, калі Ваш лёс найбольш моцна пераплёўся з лёсам Радзімы.

4. Якая наша пераплата за адзінаццацігадовае жыццё ў Вашым жыцці?

5. Як Вы і Ваш калектыў рыхтуецца да 50-годдзя ўтварэння Савецкага Саюза?

Ніжэй змяшчаем адказы на пастаўленыя карэспандэнтам «Недзеля» пытанні.

1. Усе мае жыццё — павярджэнне раз і назаўсёды запаўняе душу слоў паэта. Неўвек па-асабліваму іх асэнсоўваць мне не было патрэбы. Яны заўсёды ў ва мне, у лёсе маім, у гісторыі нашай рэспублікі.

Горка аб гэтым успамінаць, але трагедыя бацькі таксама пацвердзіла веру сына. Нас было трое братоў. Жыла сям'я бедна. Бацька, стрэлаў з апошніх сіл, каб паставіць нас на ногі, накарміць, апрануць, вывучыць.

Уладзімір Елісеевіч некаторы час маўчыць і глядзіць у акно свайго строгага светлага кабінета. Чыгуначнай станцыі адсюль не відаць, але яна зусім побач — у трох-чатырох кварталах ад Дома ўрада. Так, лёс... Па-рознаму склаўся ён у старога і маладога Лабанкоў. Бацька ведаў толькі сваю стрэлку і складанай гаспадаркай рэспублікі.

Розны лёс, але ў тым, як ён склаўся, ёсць свая заканамернасць.

Лягчай за ўсё папракаць бацьку за тое, што ў 1912 годзе адправіўся ён шукаць шчасця, а проста кажучы, на заробкі за акія, у блага-славенку, як тады лічылі, Амерыку. Мноства беднякоў Заходняга краю, шукаючы выйсця з галечы, зрабілі гэты фатальны крок. Не веда-

ючы мовы, без прафесіі, былі яны вымушаны і на чужыне займацца самай цяжкай, самай бруднай работай. Бацька не толькі не разбагацеў, але нават не навучыўся пачаць і чытаць. І хоць ён, ужо стаўшы камуністам, многае зразумеў, вельмі крыўдна, што ўсе гэтыя і цяжкія, і шчаслівыя гады не было яго з намі, што магіла беларускага мужыка — у чужой зямлі.

Застаўшыся з маленства без бацькі, я не адчуваў сябе сірачой. Праўда, працаваць пайшоў рана, але ніколі не шкадуў аб гэтым. І няхай дзяўчаты і хлопцы не вельмі засмучаюцца, калі так пачнуць свой жыццёвы шлях. Работа прымусіла мяне падумаць аб адукацыі. Скончыў тэхнікум, потым сельскагаспадарчую акадэмію. Жыў поўным жыццём, яркім, цікавым, насычаным. Усё ў ім было: і радасці, і засмучэнні, і каханне, і мары. Марыў збіраць з родных беларускіх палёў нябачаныя ўраджай. А давялося расставіць на іх смяротныя міны. Пачалася вайна.

2. Вядучай, галоўнай рысай грамадзяніна СССР лічу патрыятызм, але менавіта савецкі патрыятызм, калі няма нічога даражэй за нашу свяшчэнную сацыялісты-

чную Радзіму. І ўсе сілы, усе думкі аддадзены ёй.

3. Не дзіўна, мусіць, што ў мяне, быліа партызана, ён звязаны з вайной. Яе я сустрэў сакратаром Лепельскага райкома партыі. Хваля фашысцкага нашэсця даволі хутка захапіла ўсю Беларусь, а маё «службовае становішча» не змянілася. Як і раней, я заставаўся сакратаром таго ж райкома, праўда, цяпер ужо падпольна. Ну і ў сваёй, так сказаць, практычнай дзейнасці абавіраўся на менш шырокі актыў, партызанскі атрад, затое моцна згуртаваны, а галоўнае — выдатна ўзброены. Крыху пазней ён стаў брыгадай. Насельніцтва ў падарляючай большасці падарляючай нас, лічачы Савецкую ўладу адзіна правільнай і марчаймай. Такім чынам, нашы паўнамоцтвы, аўтарытэт сталі больш важкімі. Для захопнікаў, калі яны не здаваліся ў палон, у нас быў толькі адзін сродак уздзеяння — куля. Ляцелі пад адрох воіны эшалонаў, што ішлі з Германіі, трапныя чэргі з ляснага гушчару скошвалі гвалтоўнікаў, рабаўнікоў і зялёных мундзіраў, факеламі ўспыхвалі хаты, у якіх размяшчаліся штабы ворага.

Але ўсё гэта было кветачкі. Ягадкі пачаліся, калі вясной 1943 года мы фактычна адрэзалі 3-ю танкавую армію фашыстаў ад яе тылу.

Спінім адказ Уладзіміра Елісеевіча, каб прывесці тут урывак з яго кнігі «У баях за Радзіму». Гэта вытрымка з пісьмовага паказання былога гітлераўскага штабнага афіцэра палкоўніка Людэндорфа: «Партызанскія часці колькасцю 15 тысяч чалавек, якія дзейнічалі ў раёне Ушач, на паўднёвы ўсход ад Полацка, з зімы 1943 года да пачатку лета 1944 года пазбавілі (3-ю) танкавую армію магчымасці карыстацца шасэйнай дарогай Лепель — Берасіно — Параф'янава... Гэта была адзіная дарога, якая вяла з раёна дыслакацыі арміі на захад праз велізарныя лясныя і балюстыя раёны ранейшай руска-польскай граніцы. Яна набыла для арміі жыццёва важнае значэнне пасля таго, як праціўнік спыніў рух на адзінай другой лініі забеспячэння — чыгуначнай і шасэйнай дарогах Орша — Віцебск. Партызаны нам пагражалі практычна што-

дзень на працягу ўсяго перыяду баёў 1943—1944 гадоў, а таксама тады, калі танкавая армія была вымушана адсунуць сваю лінію фронту на некалькі кіламетраў на захад і вышэй паміж чыгуначнай і шасэйнай дарогі ўжо нельга было выкарыстаць для забеспячэння арміі».

На вялікай тэрыторыі на поўднач ад Лепеля ўтварыўся партызанскі край. Пад маім камандаваннем было буйное злучэнне. 16 партызанскіх брыгад — 17 тысяч байцоў, 100 тысяч насельніцтва, 4 дзеючыя электрастанцыі, некалькі заводаў, тэлефонная сувязь, сувязь на самалётах, якія прыляцелі да нас з-за лініі фронту, — вось якую стрэмку загналі мы гітлераўцам у іх вайсковы тыл.

Уладзімір Елісеевіч устае з-за стала і хутка вяртаецца з тоўстай кнігай і старой пашарпанай картай. Кнігу разглядаем не без цікаўнасці. Гэта выдадзена ў ЗША ў 1964 годзе Віконсінскім універсітэтам дакладанне Джона Армстронга «Савецкія партызаны ў другой сусветнай вайне». Салідная прафесарская работа, змястоўная, з прыцягненнем масы крыніц, але, на жаль, у асноўным нямецкіх. Есць тут і злучэнне Ул. Лабанка, тут і злучэнне ён сам. Адаўдзі належае адвазе і воінскаму майстэрству савецкіх партызан, амерыканскі дакладчык услед за іншымі буржуазнымі гісторыкамі паўтарае байкі «партызанскіх зверствах».

Скончылася ўсё гэта тым, што на нас наваліліся шэсць дывізіяў ворага. Выраслі, відаць, змяць, раздавіць, сцерці з твару зямлі масай сваіх войск, тэхнікі. Што ж, сама вайна была жорсткай, не на жыццё, а на смерць. Не мы яе пачыналі, не мы аб'яўлялі яе татальнай — на знішчэнне. І ў першую чаргу партызан. «Партызаны будучы бязлітасна знішчацца», — заявіў Гітлер. «Смерць нам не страшна». — адказалі партызаны. З баёў мы, як правіла, не выходзілі, але тое, што паследавала пасля гітлераўскага наступлення, цяпер цяжка нават уявіць.

Уладзімір Елісеевіч расцілае на стала старую карту.

Тую праекцыю партызанскую, па якой прапалдаваў баявыя шляхі брыгадам свайго злучэння. Велізарная тэрыторыя абвядзена чырвоным алоўкам. Партызанскі край. Савецкая ўлада ў тыле ворага. Патрыёты, якія цвёрда вырашылі, што лепш памерці ў партызанскім страі, чым жыць на каленях.

Дваццаць групоўка наша 17-тысячная сундука адбыла жорсткія атакі больш чым 60 тысяч узброеных танкамі, цяжкімі гарматамі, авіяцыйнай гітлераўцаў. 10 красавіка, у пачатку баёў, праціглася нашай абарончай лініі была роўная 287 кіламетраў. Да 30 красавіка кольца акружэння звужалася да 8 кіламетраў. У ім знаходзілася амаль уся 17-тысячная групоўка партызан і каля 40 тысяч мірнага насельніцтва — жанчыны, старыя, дзеці, якія з торбамі за плячыма ішлі за намі на разбітых, забалоцаных дарогах...

І вось настаў дзень — самы памятна ў маім жыцці. Адступаць не было куды. Намне, камандзіры партызанскага злучэння, ляжала адказнасць за лёс дзесяткаў тысяч людзей. Я аддаў адзіна магчымы загад: «Наперад! У атаку! На прарыв!»

Людзі былі гатовыя на ўсё. Але тое, што здарылася, пераўзышло ўсе спадзяванні. Яшчэ не сціхла рэха ўмоўна аўтаматнай кары, як пачалася нешта неверагоднае. У адно імгненне, схаваныя начной цемрай, нашы перадавыя частцы ператварыліся ў імклівы вогненны паток. Партызанскі кулямётны, аўтаматны, ружэйны агонь зліўся з агнём адкаж фашыстаў. Асобных выстраляў не было чуваць. Стаў суцэльны грукат. У перадніх радах прагучала грозная партызанскае «ўра» і не сціхала ўжо да канца штурму. Гэта быў сапраўды апошні і рашаючы бой.

Камандзіры Садчыкаў і Куксёнак ва ўвесь рост ішлі наперадзе народных месціўцаў. Натхнёны храбрасцю сваіх камандзіраў, партызаны рынуліся ў атаку. Ніхто не думаў аб тым, каб засцераг-

нашы госці

ГОРАД СА ШЧАСЛІВЫМІ ВАЧАМІ

ПЕРШАЯ ГРУПА СЯБРОў «РУССКОГО ГОЛОСА» СА ЗЛУЧАНЫХ ШТАТАў АМЕРЫКІ У МІНСКУ. ✦ ЭКСКУРСІІ У БЕЛАРУСКІ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫНАЙ ВАЙНЫ І У «ХАТЫНЬ», У ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП ✦ У КАЛГАСНЫМ КЛУБЕ ГУЧЫЦЬ «ЛУННАЯ САНАТА» БЕТХОВЕНА ✦ «ВЫ ВЫХОЎАЕЦЕ ШЧЫРЫХ ЛЮДЗЕЙ З ДОБРЫМІ СЭРЦАМІ».

У ТУЮ чэрвеньскую раніцу ў вестыбюлі гасцініцы «Юбілейная» я чакаў нашых землякоў, членаў групы «Русского голоса».

Летам тут заўсёды мнагалюдна. Турысты, вучоныя, бізнесмены, грамадскія дзеячы прыязджаюць у беларускую сталіцу па справах або проста пазнаёміцца з Мінскам, рэспублікай.

Сярод замежных гасцей не цяжка бывае вылучыць нашых суйчыннікаў-эмігрантаў, якія, прыжыўшы доўгія гады на чужыне, так і не сталі стопрацэнтнымі іншаземцамі. Як пра-

віла — гэта пажылыя людзі, апранутыя не па апошняй модзе, у гаворку якіх уплятаюцца рускія, беларускія, часам польскія і англійскія словы. Я ўважліва ўгледзіўся ў твары тых, хто быў у гэты час у вестыбюлі. Не, сярод іх нашых землякоў не было. І раптам: «Дзень добры!»

«Побач са мной стаяла маладая жанчына з прыемнымі рысамі твару і вялікімі цёмнымі вачамі.

— Ваша прозвішча Мялешка? — спытала яна. — Вы з газеты «Голас Радзімы»? А мяне завуць Каця Мядзведзь.

Яна расказала, што прыехала з мужам разам з групай «Русского голоса».

— Ці памятаеце вы Вальтэра

і Стэлу Дубіна? Яны двойчы былі ў Савецкім Саюзе. Збіраюцца прыехаць і гэтым летам. Вальтэр у апошні раз менам адзінаццаці гадоў дадому цікавы фільм, які паказаў потым у нашым клубе ўсім жадаючым, расказаў, дзе яны былі, з кім сустракаліся. Вось таму я вас адразу і пазнала, — весела закончыла Каця.

Мы хацелі яшчэ пагаварыць, але турыстаў запрасілі ў аўтобус. Пачыналася іх знаёмства з Мінскам.

АЛЕНА ХАЦЬКО зноў была ў

Мінску. Гэта мая трэцяя сустрэча з горадам, — усхвалявана казала яна. — Першы раз я бачыла Мінск, калі ад'язджала ў

Амерыканскія турысты накіроўваюцца ў палац культуры калгаса імя Гастэлы.

Амерыку. Горад тады не ўразіў мяне: невялічкі, з дрэўлянымі домамі каляна, і толькі ў цэнтры былі цагляныя будынкі ў некалькі паверхаў.

— Калі ж вы былі тут другі раз?

— У 1964 годзе. Не пазнала я Мінска тады. Зусім іншым ён стаў, прыгожы, прасторны, чысты.

— А цяпер бачу, што горад яшчэ больш вырас. Прайшло каля васьмі год, а колькі тут пабудавалі! Людзі жывуць у вясным горадзе добра, гас-

цінныя. Я назіраю мінчан, калі яны ідуць на работу, у тэатры, кіно, спяшаюцца ў госці. Яны заўсёды жыццядасныя. У іх шчаслівыя вочы. Я назвала б беларускую сталіцу горадам са шчаслівымі вачамі.

Мне прыемна гутарыць з нашай зямлячкай, чуць яе прастыя, шчырыя словы аб маім горадзе, аб яго людзях.

— А ведаеце, мне нават крыху шкада тых маленькіх драўляных домаў. Калі я гляджу на іх, яны нагадваюць мне дзяцінства. У Мінску такіх будынкаў ужо зусім мала. А што будзе з апошнім такім домам? Магчыма, яго пакінуць і зробиць у ім музей? Няхай бы застаўся для нашчадкаў...

ЦУДОЎНАЯ мелодыя бетховенскай «Луннай санаты» гучала ў зале. Ксенія Ларсен задумана глядзела перад сабой, а яе пальцы то ўзляталі, то плаўна апускаліся і хуценька прабягалі па акарышах. Прагучалі апошнія акорды, і ў зале раздаліся апладысменты.

Пётр Казлоў, калі за добры голас у групе называлі не інакш, як артыст, выканаў «Качуюшу», а потым усе разам спявалі «Падмакоўныя вачы».

Гэты імправізаваны канцэрт адбыўся ў палацы культуры калгаса імя Гастэлы пад Мінскам, куды турысты прыехалі пазнаёміцца з жыццём савецкіх сялян.

Перад тым, як адправіцца на ферму, гасцім казалі: «Апраціце беляя халаты».

чыся ад куль. Усе рваліся наперад і толькі наперад. У наступленні нам, як заўсёды, спадарожнічала ашаламляльная, як ураган, імкліваць, маланкаваць удару. Вораг быў змяты, жалезнае кольца блакады прарвана.

...Цяпер на гэтым месцы стаць помнік.

У фігурах маладога і пажылога партызан скульптар здолеў увасобіць самае характэрнае — беззапаветную адданасць народных мсціўцаў маці-Радзіме, рашучасць, не шкадуючы жыцця, змагацца за вялікую справу, лютую нянавісць да ворагаў, якія пасягнулі на свабоду і незалежнасць Савецкай Айчыны. Менавіта такімі памятаю я маіх баявых сяброў.

4. Дастаткова, напэўна, сказаць, што як дэпутат Вярхоўных Саветаў СССР і БССР я прадстаўляю інтарэсы беларускага народа, а ў якасці намесніка Старшыні Савета Нацыянальнасцей Вярхоўнага Савета СССР — інтарэсы ўсіх братніх народаў нашай краіны. Але гэта занадта агульны тэзіс.

Нядаўна давлялося мне пабываць ва Узбекістане. Цесныя вузы супрацоўніцтва, братэрства звязваюць нашы рэспублікі. З Узбекістана мы атрымліваем бавоўну, а самі пасылаем на белыя палі паўднёвай рэспублікі спецыяльныя трактары. Беларусы разам з іншымі будаўнікамі ўздымалі з руін Ташкент, узбекі прымалі ўдзел у будаўніцтве Наваполацка.

А вось яшчэ і асабістае ўражанне. У ташкенцкім аэрапорце сустракае мяне чалавек у аэрафлоцкай форме і пытае:

— Пазнаеце?

Я паціскаю плячыма. Ён гаворыць:

— А я вам зброю вазіў!

Мінулае, сучаснае, будучае цесна пераплялілі ў неразрыўных кроўных сувязях савецкіх народаў.

5. На гэта пытанне адказаць і лёгка, і цяжка. Лёгка таму, што трэба пералічыць толькі тое, з чым Беларусь уступае ў юбілейны год. Цяжка, таму што сказаць аб гэтым у двух словах — немагчыма. Не буду стамляць лічбамі, хоць і самі па сабе яны ўражваюць. Лепш пастараюся на некаторых падзеях другога года дзевятай пяцігодкі паказаць тое новае, што адбываецца ў жыцці рэспублікі, тэндэнцыі развіцця яе эканомікі. Скажам, у пачатку лютага ў Мінску на трактарным заводзе сабраўся ўсеагульны семінар па павышэнню якасці трактараў і сельскагаспадарчых машын. Ці выпадкова было выбрана месца семінара? Зразумела, не. Зусім нядаўна ЦК КПСС прыняў пастанову «Аб рабоце партыйнай арганізацыі Мінскага трактарнага завода па павышэнню вытворчай і грамадска-палітычнай актыўнасці працоўнага калектыву». У ім адзначалася, што на заводзе за гады мінулай пяцігодкі ўдвая павысілася надзейнасць выпускаемых машын, трактарам «Беларусь» прысвоены дзяржаўны Знак якасці. Нядрэнны ўклад у агульнасаюзную скарбонку, ці не так? Асабліва калі ўлічыць, якая неразвітая ў прамысловых адносінах была Беларусь, адна з рэспублік — заснавальніца Савецкага Саюза, яшчэ ў перадаванні

гады і якія жудасныя страты нанесла ёй вайна. Не магу не напаміць, што Беларусь — адзіная ў нас і за рубяжом рэспубліка, якая нядаўна дасягнула даваеннай колькасці насельніцтва...

Але я некалькі адступіў ад тэмы. Адносіны, якія склаліся ў калектыве Мінскага трактарнага завода, вынікі яго працы — самы каштоўны капітал рэспублікі, з якім нам лягчэй выконваць рашэнні XXIV з'езда КПСС. Трактарны завод, зразумела, не адзіны прыклад такога роду. Усялякага адабрэння і падтрымкі заслугоўвае работа віцебскіх будаўнікоў, якія датэрмінова ўвялі буйныя магутнасці, вельмі неабходныя народнай гаспадарцы. Парадавалі працаўнікі вёскі. Пасля некагорага адставання ўпершыню ў студзені значна ўзрасла вытворчасць малочных прадуктаў. Словам, усе намаганні працоўных Беларусі накіраваны на тое, каб працаваць лепш, даваць Радзіме ўсё больш прадукцыі, дасканалых вырабаў, уносіць свой прыкметны ўклад ва ўмацаванне эканамічнай магутнасці, павышэнне дабрабыту і культурнага ўзроўню ўсяго савецкага народа.

Уладзімір Елісеевіч прыйшоў на гутарку пасля пасяджэння Савета Міністраў рэспублікі. Павестка пасяджэння была звычайная: абмяркоўваліся пытанні гаспадарчага развіцця, добраўпарадкавання гарадоў і вёсак, эканамічных міжнародных сувязей. Але за кожным пунктам абмеркавання, за кожным радком рашэння адчувалася ніпучае жыццё, упэўнены наступ рэспублікі, якая пажынае разам з іншымі рэспублікамі-сёстрамі плады вялікай дружбы, добраахвотнага і раўнапраўнага саюза савецкіх народаў.

пішучь землякі

пішучь землякі

ТАК І ЖЫВУ З БЯДОЮ

Цяпер у маіх родных мясцінах цудоўная пара — самы сенакос. А ў Бразіліі пачалася зіма. Зіма без снегу і марозу. Так даўно я не бачыў мяккай снежнай белі, не хадзіў роснымі ранкамі, па лузе...

Каб вы ведалі, як цяжка жыць аднаму на чужой ста-

ране! Письмы ад родных прыходзяць рэдка. А газет і кніг вашых наогул не атрымліваю.

Нядаўна дастаў ліст ад унучка Міколы. Прыслаў ён фатаграфіі сваіх дачок Светы і Наташы, гэта значыць маіх праўнучак. Такія харошыя ды прыгожыя. Я нават расцалаваў здымкі з радасці.

І так мне захацелася іх убачыць і абняць. Ubачыць усіх сваіх і родную вёску. Аж сэрца заняла. Маркотна

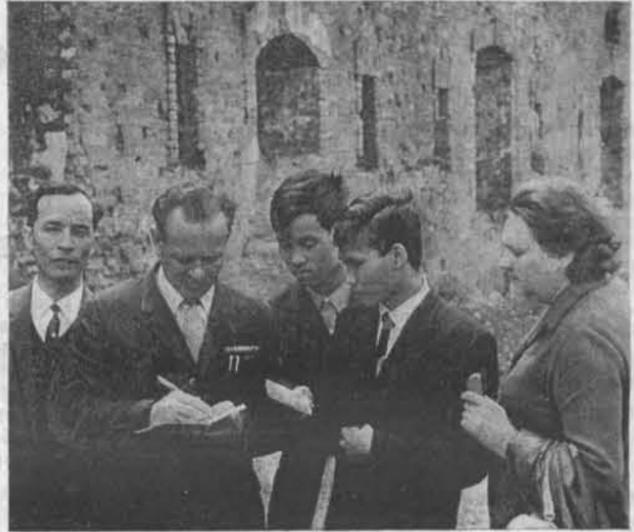
стала на душы, бо не ўбачу Беларусь. Няма ў мяне такіх грошай, каб паехаць туды.

Жыву адзін, сям'і не маю. Ды і не ехаў я ў Бразілію шукаць сабе жонку, а проста хацеў зарабіць на большы кавалак хлеба. Але як пасяліўся тут 42 гады назад з бядою, так з ёю і век свой дажываю. Бяда ніяк не адчэпіцца ад мяне, і я ўжо прывык да яе.

М. ПАЎЛЮКОВІЧ.

Бразілія.

ЭКСКУРСІЯ Ў КРЭПАСЦЬ-ГЕРОЙ

Нядаўна замежныя студэнты, якія вучацца на падрыхтоўчым факультэце Белдзяржуніверсітэта імя Ул. І. Леніна, пабывалі на экскурсіі ў Брэсце. Многім з іх слова Брэст даўно знаёма. На розных мовах свету яно гучыць як сімвал мужнасці і стойкасці савецкага народа.

— Перад нашай паездкай у Брэст, — гавораць кангалезскія студэнты, — мы многа чыталі аб мужнай барацьбе Савецкага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны, аб гераізме савецкіх салдат і афіцэраў, аб легендарных абаронцах Брэсцкай крэпасці. Але каб лепш уявіць сабе гэту мужную барацьбу, неабходна было бачыць сваімі вачыма месца, дзе ўсё адбывалася. Нас захапляе патрыятызм савецкіх людзей, якія да апошняй кроплі крыві абаранялі гонар, свабоду і незалежнасць сваёй Радзімы. Яны паміралі, але не здаваліся ворагам.

Усё ў Брэсцкай крэпасці сведчыць аб бязмежнай любові яе абаронцаў да сваёй Радзімы, да свайго народа. Паездка ў Брэсцкую крэпасць на ўсё жыццё застаецца ў нас у памяці. Гераічны подзвіг абаронцаў крэпасці будзе служыць нам прыкладам у барацьбе за свабоду і незалежнасць.

В. КАЛАДЗІНСКІ.

НА ЗДЫМКУ: удзельнік абароны крэпасці Цімафей ДАМБРОЎСКІ з гасцямі Брэста.

«А ці ёсць у Злучаных Штатах такія лагеры для дзяцей!»

«Які Ісці на ферму да кароў у белых халатах!»

Я ўбачыў здзіўленне на твары землякоў: «Які Ісці на ферму да кароў у белых халатах!»

— Такі ў нас парадак, — растлумачыў старшыня калгаса Васіль Шыманскі. — Не будзем і для гасцей рабіць выключэння.

— Ну, то правільна, — гадзіліся землякі.

Шырокае, светлае памяшканне фермы. Тонкія жылкі труб: металічныя — па іх бяжыць вада да аўтапаілак, і шклянныя для малака.

— Тыя з вас, хто раней жыў у вёсцы, — казаў Васіль Паўлавіч, — памятаюць, напэўна, што выдаць адну карову і то нялёгка справа. А ў нас кожная даярка абслугоўвае па 25 кароў. Дапамагае тэхніка. Даяркі цяпер толькі сочаць за даеннем. Па гэтых трубах малако цячэ ў спецыяльныя цыстэрны, там ахалоджваецца, а потым адпраўляецца на малочны завод. Кожны дзень па 20 тон.

А калі гасцей запрасілі ў дом жывёлавода, там ужо быў прыгатаваны стол, на якім стаялі кубкі з сырадоём.

— Частуйцеся, — прапанаваў землякам Васіль Паўлавіч. — І будзем гутарыць.

Уважліва слухалі госці старшыню, шмат пытанняў задалі і

засталіся задаволеныя адказамі.

— У Амерыцы мне не даводзілася піць такое малако, — казала на развітанне Вольга Карона. — Толькі ў дзяцінстве, памятаю, маці падоіць карову і дасць свежанакага. Потым ужо не прыходзілася. Дзякуй вам.

— Ці ПАЕДЗЕМ мы ў піянерскі лагер? — неаднойчы пытаўся турысты.

І вось аўтобус імчыць у напрамку Астрашыцкага гарадка, у лагер «Мара» завода шасцерняў. Як толькі прыехалі, землякоў акружылі піянеры.

— What is your name? — пытае сімпатычная светлавалосая дзяўчынка ў высокага старога турыста.

— А ў Злучаных Штатах ёсць такія лагеры?

— Дзе адпачываюць вашы дзеці?

— Колькі плацяць за гэта бацькі?

Пытанні спыняе горн: «Усім, усім, усім!»

— Зараз пачнецца ўрачыстая лінейка, — кажа нехта з хлопчыкаў.

А пасля лінейкі быў невялікі канцэрт.

— Правільна ў вас выходзяць дзеці, — усхвалявана гаварыла Ксенія Ларсен. — З іх вырастаць шчырыя, добрыя сэрцам людзі.

Члены групы сяброў «Русскаго голоса» наведлі музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Яны агледзелі экспанаты, фотадакументы, што расказваюць аб тым, як змагаліся беларускія партызаны супраць гітлераўскіх захопнікаў.

Аўтобус ад'язджаў ад лагера апоўдні. А ўслед яму несліся звонкія галасы піянераў:

І нідзе, нікалі
Я не ведаў зямлі

Лепш за ту, што мяне
гадавала...

Уладзімір МЯЛЕШКА.
Фота В. АНДРОНАВА.

В ОТ уже пятнадцатый год мир внимательно следит за успехами СССР и США в освоении космоса. Естественно, возникает вопрос: не были бы эти успехи еще значительнее, если бы две «космические сверхдержавы» наладили более широкое сотрудничество в исследовании и использовании космического пространства в мирных целях!

24 мая 1972 года в Москве подписано соглашение между СССР и США, предусматривающее дальнейшее развитие сотрудничества в тех областях, где оно уже наметилось, и распространение сотрудничества на новые области, в первую очередь область пилотируемых полетов. На 1975 год намечен совместный советско-американский эксперимент по стыковке советского космического корабля «Союз» и американского «Аполлон» на околоземной орбите с взаимным переходом космонавтов.

Основы советско-американского сотрудничества закладывались на протяжении почти пятнадцати лет космической эры, хотя, к сожалению, использовались далеко не все возможности.

За эти годы сотрудничество выражалось главным образом в обмене научной информацией и результатами научных исследований. Так, например, уже дважды обменивались образцы лунных пород. В этом заинтересованы обе стороны, поскольку американские пилотируемые корабли и советские автоматические станции доставляют образцы из разных районов Луны. В последнем эксперименте по исследованию Марса [1971—1972 годы] участвуют три космических объекта: советские «Марс-2» и «Марс-3» и американский «Маринер-9». Одновременно обращаются они вокруг Марса по разным орбитам, фотографируя и зондируя различные участки планеты. Естественно, сравнение результатов наблюдений представляет большой интерес.

В течение многих лет производится обмен спутниковой метеорологической информацией между мировыми центрами в

Москве и Вашингтоне. Эта информация имеет не только научное, но и большое практическое значение, поскольку используется в синоптических прогнозах. По существу, создана глобальная спутниковая метеорологическая система, которую составляют советские спутники «Метеор» и американские

В СССР в рамках программы совместных исследований социалистических стран регулярно запускаются научные спутники «Интеркосмос». На некоторых советских космических объектах, например «Луноходе-1», станции «Марс-3», установлены французские приборы. Недавно вместе с очередным

информация [опыт, средства] будет дополнять свою, а иногда служить для ее проверки, поскольку другая сторона использовала для получения тех же данных иные технику и методы.

Во-вторых, каждая сторона в результате «разделения труда» в космосе не должна попасть в

тов, потерпевших аварию на орбите, а также для осуществления совместных научных экспериментов. Для обеспечения стыковки кораблей и перехода космонавтов из двухгазовой атмосферы «Союза» в однокислородную «Аполлона» и обратно создается цилиндрическая шлюзовая камера, несущая на одном торце механизм стыковки с «Аполлоном», а на противоположном — механизм стыковки с «Союзом». В камере может создаваться и однокислородная, и двухгазовая атмосфера для «акклиматизации» космонавтов перед переходом.

Эксперимент по стыковке «Союза» и «Аполлона» позволит отработать совместные средства сближения и стыковки советских и американских пилотируемых кораблей и станций. Это как бы пролог к более сложным операциям, например, по доставке американских космонавтов на советскую долговременную орбитальную станцию для совместной работы и наоборот. На перспективных долговременных орбитальных станциях будет находиться многочисленный экипаж, состоящий не только из пилотов, но и из научных работников, инженеров и техников. Тогда уже можно будет говорить о создании международных экипажей. При компоновке станции может быть предусмотрено на установке на ней приборов, с которыми будут работать приглашенные космонавты другой страны. Они смогут также доставлять эти приборы с собой в транспортном корабле. Габаритные и весовые характеристики перспективных долговременных орбитальных станций и транспортных кораблей допускают это.

Тот факт, что соглашение не предусматривает сотрудничества во всех областях, ни в какой мере не умаляет его значения как для развития космонавтики, так и для общего улучшения отношений между СССР и США. Соглашение между СССР и США о сотрудничестве в исследовании и использовании космического пространства в мирных целях — важнейшее событие не только для этих двух стран, но и для всех народов мира.

Юрий МАРИНИН.
АПН

ВАЖНЫЙ ШАГ

К ЗАКЛЮЧЕНИЮ СОВЕТСКО-АМЕРИКАНСКОГО СОГЛАШЕНИЯ О СОТРУДНИЧЕСТВЕ В КОСМОСЕ

«Эсса» и «Тосс» [ранее — «Тирос»]. Хотя запуски советских и американских метеоспутников пока не координируются, налицо такая форма сотрудничества, при которой космические объекты обеих стран дополняют друг друга.

Американские ученые проявляют большой интерес к советским исследованиям в области космической биологии и медицины. Советским специалистам тоже важно ознакомиться с работами, проводимыми в США. Взаимная заинтересованность создает базу для двустороннего обмена информацией о научных исследованиях и технических решениях, относящихся к обеспечению космического полета человека. Американские и советские ученые готовят совместный научный труд «Основы космической биологии и медицины».

Перечисление примеров сотрудничества СССР и США, осуществлявшегося еще до заключения соглашения, можно было бы продолжить. Но даже если назвать все, практические итоги будут весьма скромными, во всяком случае, по сравнению с итогами сотрудничества СССР и США с третьими государствами.

советским спутником «Молния-1» той же ракетой-носителем на орбиту выведен французский спутник МАС. На многих американских спутниках устанавливаются приборы западно-европейских стран.

США с помощью своих ракет-носителей запускают спутники, созданные в Англии, Франции, ФРГ, Италии, Канаде, Австралии. Таким образом, выявляются как бы два центра притяжения: СССР и США. Третьи страны тяготеют к одному из центров.

СССР и США интересуют только такие области сотрудничества, где они будут выступать как равные друг другу по уровню научно-технического развития в области космоса державы, как державы со сравнимым «космическим потенциалом». Попытаемся охарактеризовать научно-технические и экономические условия, на которых могло бы строиться сотрудничество.

Во-первых, каждая сторона должна получать важную для себя информацию, опыт или технические средства, которые по тем или иным причинам невозможно или нецелесообразно получать с использованием своей собственной космической техники. Иногда эта

невыгодное положение, отстать в своем научно-техническом развитии, оказаться без каких-то важных для себя собственных средств космической техники, так как разработку этих средств полностью взяла на себя другая сторона.

В-третьих, сотрудничество не должно заставлять ни одну из сторон ломать свои научно-технические традиции, отказываться от своих эффективных технических решений или от хорошо зарекомендовавшей себя методики научных исследований только ради того, чтобы приспособиться к требованиям другой стороны. Такое «сотрудничество ради сотрудничества» нельзя оправдать.

И, наконец, в-четвертых, сотрудничество должно быть экономически выгодным. Если более рентабельно создать собственные средства, чем воспользоваться средствами другой стороны, то в этом случае сотрудничество вряд ли будет целесообразным.

Предусмотренный соглашением эксперимент по стыковке кораблей «Союз» и «Аполлон» отвечает всем перечисленным условиям. Каждая из сторон получает возможность привлечь средства другой стороны для спасения своих космонав-

важных міжнародних праблем». Пасля заканчэння дыскусій удзельнікі сустрэчы выехалі ў

Вільнюс, дзе працягвалі знаёмства з жыццём савецкай моладзі.

Э. ЛУКАНСКАЯ.

Беларускі кампазітар Ігар ЛУЧАНОК сярод удзельнікаў сустрэчы. Фота Ю. ІВАНОВА.

ЭКСПАНАТЫ ВЫСТАЎКІ — КНІГІ

У Дзяржаўнай бібліятэцы СССР імя Ул. І. Леніна ў Маскве адбылася выстаўка «Беларуская Савецкая Свяцкаялістычная Рэспубліка».

Экспазіцыя выстаўкі прадстаўлена гістарычнымі дакументамі, якія паклалі пачатак стварэнню непарушнага саюза братніх рэспублік. Тут і Дэкларацыя І Беларускага з'езда Савецкай Беларусі ў РСФСР, і дагавор аб уступленні іх у вельны і гаспадарчы саюз, а таксама рашэнне І з'езда Кампарты Беларусі аб аб'яднанні БССР, Канстытуцыя Беларускай ССР прынятая на І Бела-

рускім з'ездзе Савецкай, Дагавор і Дэкларацыя аб утварэнні СССР.

Галоўныя экспанаты выстаўкі — кнігі. У васьмі вялікіх вітрынах іх выстаўлена каля 500. Кнігі прысвечаны гісторыі Беларускай ССР і яе Кампарты, ажыццяўленню ленінскай нацыянальна-палітыкі ў нашай краіне, барацьбе Беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Многія выданні расказваюць аб тым, як развіваюцца прамысловасць, сельская гаспадарка, навука і культура рэспублікі, як мацнеюць сувязі працоўных Беларусі з народамі братніх саюзных рэспублік.

Янка Купала ў Літве

З глыбокай старажытнасці звязаны беларускі і літоўскі народы. Шмат агульнага ёсць у іх гісторыі і культуры. Адна з памятных старонак культурнай сувязі — жыццё і дзейнасць народнага паэта Беларусі Янкі Купалы.

У Вільнюсе, які ў канцы XIX — пачатку XX стагоддзяў з'яўляўся цэнтрам беларускай культуры і нацыянальна-вызваленчага руху, Янка Купала стварыў шэраг паэтычных твораў, якія занялі пачэснае месца ў яго літаратурнай спадчыне. Паэт з вялікай цікавасцю знаёміўся з літаратурным і грамадскім жыццём Літвы, прымаў актыўны ўдзел у літаратурных вечарах, якія наладжвалі літоўскія пісьменнікі. На адным з такіх вечараў Купала, напрыклад, пазнаёміўся з Л. Гірам — першым перакладчыкам яго твораў на літоўскую мову.

Вільнюс падарыў Янку Купалу знаёмства з такімі выдатнымі дзеячамі культуры таго часу, як А. Венцлова, К. Корсакас, П. Цвірка, М. Чурлёніс, С. Шымук і іншыя. У рабочым клубе «Сокал» у Вільнюсе Я. Купала ўпершыню на сцэне ўбачыў сваю «Паўлінку». Нават адна з самых важных падзей у асабістым жыцці — знаёмства з будучай жонкай Уладзіслававай Францаўнай — адбылася ў Вільні.

Літоўскі народ свята ўша-

ноўвае памяць аб беларускім песняру. Неаднаразова ў перакладах А. Венцловы, А. Жукаўскаса, Э. Межалайціса, Э. Матузьявічуса, С. Нерыса выдаваліся творы Я. Купалы. Адна з вуліц сталіцы Літвы названа імем беларускага паэта. На вуліцы Людаса Гіры, на адным з дамоў, дзе жыў Янка Купала, устаноўлена мемарыяльная дошка.

У Вільнюсе, у былым маёнтку Маркучай, які калісьці належаў малодшаму сыну А. С. Пушкіна, зараз знаходзіцца літаратурны музей. У некалькіх залах музея сабраны матэрыялы, прысвечаныя выдатным пісьменнікам, якія ў свой час жылі ў Вільнюсе. Супрацоўнікі музея з дапамогай беларускіх сяброў з Літаратурнага музея Янкі Купалы падрыхтавалі вялікую экспазіцыю, прысвечаную народнаму паэту БССР. Зала «Янка Купала і Літва» будзе дзейнічаць пастаянна і складацца з чатырох раздзелаў: «Ясева навука», «Віленскі перыяд жыцця і творчасці беларускага паэта», «Савецкі перыяд жыцця і творчасці» і «Увекавечанне памяці Купалы ў Вільнюсе».

Экспазіцыя была адкрыта для першых наведвальнікаў у дні святкавання 90-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы.

В. ДЭКАНСКАЯ.

ДЫСКУСІЯ

Ў МІНСКУ

На працягу шасці дзён удзельнікі першай Сустрэчы савецкай і амерыканскай моладзі былі гасцямі Беларускай сталіцы. Яны мелі магчымасць наведаць прамысловыя прадпрыемствы, калгасы і саўгасы, сустрэцца з дэпутатамі Вярхоўнага Савета Беларусі, з ветэранамі вайны і моладдзю рэспублікі.

Апошні дзень работы дыскусійнага клуба быў прысвечаны тэме «Палітыка міру і разрадкаў напружанасці — аснова адносінаў паміж дзяржавамі з розным сацыяльна-палітычным ладам». З вялікай цікавасцю заслухалі удзельнікі сустрэчы паведамленні прадстаўнікоў дэлегацыі амерыканскай моладзі аб становішчы нацыянальных меншасцяў у ЗША, аб барацьбе гэтых народаў за сваё раўнапраўе.

У ходзе дыскусій па самых актуальных пытаннях сучаснасці былі выказаны розныя меркаванні. Але, як падкрэслілі удзельнікі сустрэчы, у адным усе думкі былі аднолькавыя — у пытанні захавання міру на планеце.

«Мы абавязваемся, — запісалі ў сумеснай заяве удзельнікі Сустрэчы савецкай і амерыканскай моладзі, — прыкладаць намаганні да ліквідацыі ўсіх перашкод на шляху да міру і дружбы і ўсімі магчымымі шляхамі прыйсці да ўзаемавыгаднага рашэння жыццёва

НАРОДНЫЯ СКАРБЫ

Нездарма кажуць: каб пазнаць душу народа, яго характар, трэба паслухаць песні, якія ён спявае, пазнаёміцца з казкамі і паданнямі, якія ён расказвае, — трэба заглянуць у тую невычэрпную крыніцу народнай мудрасці, якой з'яўляецца вусна-паэтычная творчасць. Бо яна ўвабрала ўсе лепшае з тых духоўных багаццяў, якія ствараў з самых старажытных часоў да нашых дзён калектыўны розум народа, паэтычна і па-філасофску асэнсоўваючы ўсе звязанае з працоўнай дзейнасцю чалавека, яго барацьбой супраць сіль прыроды, змаганнем за сацыяльную справядлівасць і роўнасць.

У складаным нялёгкім лёсе нашага народа вусна-паэтычная творчасць доўгі час была захавальніцай роднай мовы і амаль адзінай формай мастацкага самавыяўлення беларусаў.

«Народная творчасць беларусаў, — пісаў вядомы фалькларыст і этнограф М. Доўнар-Запольскі, — складае наша вялікае багацце, якім беларусы могуць ганарыцца. Яго павінны падтрымліваць, захоўваць».

Або прыгадаем словы вядомага рускага фалькларыста А. Афанасьева, сказаныя ім каля ста гадоў таму назад аб нашым багатым і арыгінальным казачным эпасе: «Чароўная беларуская казка па праву можа лічыцца непараўнальнай па сваёй паэтычнасці ў свеце казак усіх славянскіх народаў».

Наш народ беражліва захоўвае сваю спадчыну, з пакалення ў пакаленне перадаючы яе нашчадкам. Многія славутыя вучоныя мінулага стагоддзя запісалі і вывучалі беларускі фальклор. Сярод іх Я. Карскі, А. Сержпутоўскі, П. Шэйнін і іншыя. Выйшла некалькі

этнаграфічных прац аб нашым краі, зборнікаў вусна-паэтычнай творчасці.

Але найбольш паслядоўная, сістэматычная работа ў галіне фалькларыстыкі распачалася на Беларусі ў савецкі перыяд. Асабліва многа ў гэтую важную справу ўнеслі такія выдатныя збіральнікі і знаўцы фальклору, як народныя артысты СССР Г. Цітовіч і Р. Шырма.

У рэспубліцы пры Акадэміі навук створан навукова-даследчы Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору. Яго супрацоўнікі, сярод якіх рознабаковыя спецыялісты з вучонымі ступенямі кандыдатаў і дактароў навук, выдуюць вялікую работу па зборы і даследаванні народнай творчасці. Кожны год у розныя куткі нашага краю з магнітафонамі раз'язджаюцца супрацоўнікі сектара фальклору. І кожная такая паездка прыносіць шмат цікавага: запісы новых арыгінальных твораў, імёны таленавітых народных выканаўцаў-песеннікаў, казачнікаў.

Сотні, тысячы тэкстаў песень, казак, прыпевак, жартаў сцякаюцца ў выніку такіх экспедыцый у адзін з прасторных пакояў інстытута — архіўны аддзел. Многія тысячы тэкстаў захоўваюцца тут. Усе гэта багацце ў хуткім часе ўбачыць свет на старонках зводу беларускага фальклору.

Звод—гэта вялікае, трыццацітомнае выданне. У ім будуць прадстаўлены лепшыя ўзоры традыцыйных жанраў вусна-паэтычнай творчасці: песні, паданні, сямейна-абрадавае паэзіі, прыпеўкі, прымаўкі, загадкі, анекдоты і г. д.

Робота над зводам ідзе поўным ходам. Ужо выйшлі першыя тры тамы гэтага

арыгінальнага выдання. Сярод іх «Беларускія савецкія народныя песні», куды ўвайшла песенная творчасць беларускага народа паслякстрычніцкага перыяду.

У другім томе — «Радзінная паэзія» — упершыню ў нашай фалькларыстыцы сабраны і класіфікаваны велізарны колькасць узораў аднаго з найбольш самабытных і пашыраных жанраў беларускай народна-песеннай творчасці. Гэта хрэсьбінная песні, прыпеўкі, выдзеленыя ў востры асобны груп-дыялаў: «Пра дзіця і дбанне аб яго долі», «Хрэсьбінная бяседныя песні» і іншыя. Тэксты суправаджаюцца нотнымі запісамі. Арганічна ўвайшлі сюды і рытуальныя прыгаворы, застольныя жарты, тосты і прымаўкі, што разам складаюць увесь комплекс народнай творчасці, звязанай з абрадам святкавання радзін.

Вялікую каштоўнасць прадстаўляе выданы першы зборнік «Назкі пра жыццё і чарадзейныя казкі» — акадэмічны том народнай прозы. У ім сабраны амаль усе вядомыя зараз казкі пра жыццё (145 тэкстаў арыгінальных сюжэтаў з варыянтамі), узятыя з розных друкаваных і архіўных крыніц, а таксама запісаныя нашымі фалькларыстамі ў апошнія гады. Уключаны сюды і 36 тэкстаў чарадзейных казак, якія набліжаюцца да жыццёвага эпасу вобразамі і кампазіцыяй.

Усе тэксты, як і належыць грунтоўнаму, навуковаму выданню, суправаджаюцца спасылкамі на першакрыніцы, у каментарых адзначаны сюжэты тып кожнай казкі паводле міжнародных наказальнікаў, указваюцца наяўнасць варыянтаў і распаўсюджанасць твора.

Для ўсіх, каму дарагая беларуская культура, для даследчыкаў матэрыяльнага і духоўнага жыцця нашага народа гэта выданне будзе надзвычай карысным зборам звестак па пытаннях гісторыі, развіцця сацыяльных адносін, праў быту, эстэтыкі і этыкі. Бо казкі аб жыццёлах, бадай, самыя старажытныя помнікі апавядальнага фальклору. Яны захоўваюць у сабе інфармацыю аб асваенні чалавекам прыроды, адлюстроўваюць яго ўяўленні аб навакольным свеце; у казках працоўны люд замацоўваў свае правы і маральныя нормы, сваё светаўспрыманне.

Падрыхтаваны і хутка выйдзе ў свет чацвёрты том зводу — «Дзіцячы фальклор». У ім прадстаўлены калыханкі, забаўляўкі, прыгаворы, лічылкі, гулянікі і іншыя віды так званых дзіцячага фальклору.

У 1972 годзе асобным томам выйдзе загадкі.

Цэлыя два тамы складуць вясельныя песні, на якія так багата наша народная творчасць. Нездарма ж на Беларусі за адно вясельнае звычайна выконвалася звыш 200 песень!

На чарзе выданне іншых відаў народных песень: лірычных, звязаных з народнымі ўрачыстасцямі — веснавых, валачобных, купальскіх, жніўных і іншых, песень сацыяльна-лірычнага плана, сярод якіх ваяцкія, рэкруцкія, салдацкія. Мяркуюцца, што народныя песні складуць каля 20 тамоў.

Поўнае выданне зводу будзе закончана ў 1982 годзе. Яшчэ адна асаблівасць выдання ў тым, што яно некамплектнае, гэта значыць, можна выбраць паасобку любы том, які спадабаўся, і набыць яго ў сваю бібліятэку. Звод разлічаны як на спецыялістаў, так і на шырокія колы аматараў народнай творчасці. Выпуск яго — своеасаблівы помнік культурнага развіцця нашага народа.

Алег ЧАРНОУ.

СКАЖЫ, ШТО ТЫ ЧЫТАЕШ?

Пятра Ярмашчыка, абходчыка котлатурбіннага цэха, на Бярозаўскай ДРЭС ведаюць як добрага працаўніка. Працаваць і вучыцца, як вядома, нялёгка. Але ён займаецца ўжо на пятым курсе завочнага аддзялення Маладзечанскага політэхнікума. Здавалася б, дзе ўжо тут чытаць, калі часу і так вельмі мала. Але Пётр Ярмашчык — заўзятая кнігалюб. Цікава было пазнаёміцца з яго хатняй бібліятэкай.

— Ці даўно збіраю кнігі? — Пётр Паўлавіч усміхаецца. — Гэдоў пятнаццаць. Выпісваю штотыднёвік «Кніжное абзрэнне». Сачу, якія новыя выданні выходзяць, якія перавыдаюцца. Тыя, што мяне цікавяць, набываю. Есць поўны збор твораў Ул. І. Леніна, працы Карла Маркса і Фрыдрыхса Энгельса, шмат рознай мастацкай і тэхнічнай літаратуры.

Бібліятэка Пятра Паўлавіча робіць прыемнае ўражанне. У тым, як падабраны кнігі, якія расставлены, адчуваецца пэўная сістэма, добры густ гаспадары. На верхніх паліцах — творы класікаў; шасцітомнік твораў Пушкіна, двухтомнік Крылова, зборнік «Вольная руская паэзія другой паловы XVIII і першай паловы XIX стагоддзяў», «Лейла і Меджнун» Алішэра Наваі, поўныя зборы твораў Лермантава і Някрасава, трохтомнік Дастаеўскага, «Што рабіць?» Чарнышэўскага, выбраныя творы Бялінскага, Ляскова, Буніна, кніжкі паэзіі Янкі Купалы. На сярэдніх — кнігі савецкіх пісьменнікаў.

— Дзе набываю кнігі? Частку купіў у кніжных магазінах Белаазёрска і Бярозы. Некаторыя выданні атрымліваю па падпісцы. Часам выпісваю з Мінска, Ташкента, Алма-Аты і іншых гарадоў.

— Якія кнігі вам асабліва падабаюцца?

— З класікаў люблю Пушкіна, Лермантава, Дастаеўскага, Якуба Коласа, з сучаснікаў — Шолохава, Кажэўнікава, Сіманова, Мележа, Быкава, падабаюцца кнігі аб прыгодах.

— Хацелася б яшчэ набыць поўны збор твораў Маркса і Энгельса, анталогію сусветнай філасофіі, творы прагрэсіўных зарубежных пісьменнікаў...

А. ПАНЮЦІЧ.

Кніжны фонд Дзімітроўскай сельскай дзіцячай бібліятэкі Камянецкага раёна складаюць 5 тысяч тамоў, якімі карыстаюцца больш за 300 юных чытачоў. НА ЗДЫМКУ: у чытальнай зале сельскай дзіцячай бібліятэкі.

Фота Я. МАКАРЧУКА.

МАГАЗІН БЕЗ ПАКУПНІКОЎ

Магадан, Краснаярск, Тальяці, Цхакая, Арол... На павольную стужку канвеера, мякка стукваючыся, падаюць акуратна ўпакаваныя стосы кніг. На іх — адрасы будучых чытачоў. Канвеерная стужка выкідае стосы ў кузаў аўтамашыны. 1150 бандэролей і 834 пасылкі пачную сёння сваё падарожжа па краіне.

У магазіне «Кніга—поштай» — дзень адпраўкі. Такіх дзён тут — два на тыдзень. Письмы ж з просьбай выслаць патрэбную кнігу прыходзяць сюды штодзённа. Толькі сёлета іх зарэгістравана больш за 136 тысяч. І ў кожным, як правіла, некалькі заказаў.

— Раней дырэктар разбіраў пошту, потым на дапамогу яму прыйшла загадчыца аддзела. А цяпер гэту работу ў нас выконваюць спецыяльныя людзі. У магазіне створан аддзел рэкламы і пісьмаў, — знаёміць мяне з работай аддзела яго загадчыца Вольга Нікалаенка.

Калі мы з выконваючым абавязкі дырэктара магазіна Міхаілам Александровічам зайшлі сюды, Вольга Пятроўна працавала над складаннем рэкламных спісаў.

— Якія кнігі вы рэкламуеце?

— Восем бачыце, тэматычныя планы выдавецтваў Беларусі на 1973 год. Мы старанна вывучаем іх і складаем рэкламныя спісы. Потым рассылаем па бібліятэках, заводах, інстытутах.

— Як улічваюцца пры гэтым інтарэсы чытачоў?

— У школы, тэхнікумы, вучылішчы мы пасылаем пералік будучых выданняў метадычнай літаратуры, даведнікаў для паступаючых у вышэйшыя навучальныя ўстановы. У калгасы і саўгасы — літаратуру на сельскагаспадарчыя тэмы, у раённыя бальніцы, дамы санітарнай асветы—медыцынскую...

У картатэцы магазіна роўнымі радамі выстраіліся на паліцах папкі. Вымаю некалькі. На адной чытаю: «Мастацкая літаратура. Індывідуальныя заказы». Адрываю яе. Письмы. Чытач з Кіева Рыбалка просіць дабела зборнік вершаў Максіма Багдановіча. Курылонак з Варонежа—раман Уладзіміра Карпава «Сотая маладосць».

— Хто яны, вашы заказчыкі?

— Вучоныя, школьнікі, рабочыя, калгаснікі, студэнты... І заводы, інстытуты, бібліятэкі.

Міхаіл Александровіч вымае папку, на якой напісана: «Фундаментальная бібліятэка АН СССР», «Ленінградская дзяржаўная публічная бібліятэка імя Салтыкова-Шчадрына», «Усесаюзная дзяржаўная бібліятэка замежнай літаратуры».

— Гэта нашы найбольш актыўныя калектыўныя заказчыкі...

— Ці задаволены чытачы работай вашага магазіна?

— На гэта пытанне няхай яны адкажуць вам самі.

— На стол кладзецца пухляная папка пісьмаў. Я гартаю іх.

«Калектыў навучэнцаў і выкладчыкаў Новааваранцоўскага сельскагаспадарчага тэхнікума Херсонскай вобласці УССР выказвае падазку вашаму калектыву...»

У адным з рыжскіх дзіцячых садоў дзіцячы хор будзе спяваць новую беларускую песню. У Алма-Аце дзяўчынка Оля даведаецца пра наш горад з набору паштовак. У Находцы працятаюць зборнік лірычных вершаў Пятруся Броўкі і аповесці Васіля Быкава. А ў магазін «Кніга — поштай» на плошчы Свабоды ў Мінску будзе прыходзіць новыя пісьмы-заказы і пісьмы-падзякі.

В. КУДРАУЦАВА.

* хроніка культурнага жыцця *

СПОЎНІЛАСЯ 50 год заслужанаму дзяржаўнаму мастацкаму ансамблю Беларускай кампазітару Генрыху Вацнеру. З яго імем звязаны яркія творчыя здабыткі ва ўсіх жанрах музыкі. Г. Вацнерам напісана шмат песень, музыка балетаў «Святло і цені», «Падстаўная нявеста» і «Пасля балю», опера «Ранак» па матывах паэмы А. Куляшова «Песня аб слаўным паходзе», вакальна-сімфанічная паэма «Вечна жыўшыя», сюіты для салістаў, хору і аркестра, музыка да кінафільмаў, тэатральных спектакляў і тэлевізійных перадач.

СПЕКТАКЛЕМ «Трыбунал» па п'есе Андрэя Макаёнка пачаў свае гастролі ў Маскве калектыў Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы. На сцэне праслаўленага Маскоўскага мастацкага тэатра купалаўцы

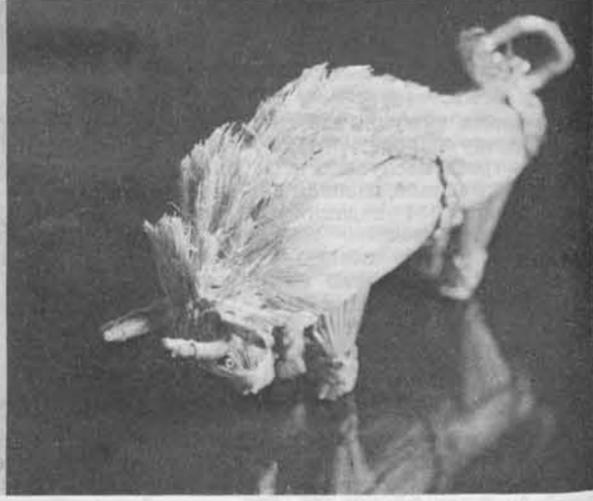
пакажуць лепшыя свае спектаклі.

У ЛІТАРАТУРНЫМ музее Якуба Коласа паступіла фотакопія яшчэ аднаго пісьма паэта. Яе перадаў пляменнік народнага песняра Лявон Белы, які ў свой час звярнуўся да яго з некалькімі пытаннямі наконт напісання паэмы «Сымон-музыка». Адказваючы на іх, Якуб Колас піша ў пісьме пра сваю работу над творами.

КАЛІСЬЦІ беларускі асветнік Г. Скарына марыў пра тое, каб кожнаму гораду даць кнігу. Адзін толькі Мінскі паліграфічны камбінат імя Я. Коласа за 15 год свайго існавання выпусціў столькі кніг, што на кожнага жыхара Беларусі прыпадае больш як па 70 тамоў. Сёння кніжная прадукцыя Беларусі карыстаецца прызнаннем на сусветных выстаўках.

Пра гэтыя цікавыя факты даведаліся тэледачы краіны, прагледзеўшы перадачу «Навучаючы Скарыны», якая трансліравалася па Цэнтральным тэлебачанні. Яе падрыхтавалі работнікі літаратурна-драматычнага вшчачання Беларускага тэлебачання.

У МАСТАЦКІМ адзеле Ялецкага краязнаўчага музея адкрыта выстаўка карцін народнага мастака БССР Валяціна Волкава. Урадженец горада Яльца Ліпецкай вобласці, В. Волкаў з 1919 года жыве і працаваў у Беларусі. Яго пашпартная творчая дзейнасць з'явілася буйным укладом у развіццё савецкага выяўленчага мастацтва і культурных сувязей паміж нашымі братнімі народамі. На выстаўцы экспануюцца больш трыццаці работ мастака. Карціны падарыла Ялецкаму музею дачка мастака Грына Валяцінаўна.

Для вырабу сувеніраў у Беларусі традыцыйна выкарыстоўваецца дрэва, гліна, салота, пянька. Выбар, здавалася б, небагаты, але фантазія майстроў невычэрпная. У кожнага свая манера, свае любі-

мыя тэмы і вобразы, таму вырабы іх — гэта заўсёды самастойныя і непаўторныя мастацкія творы. Зберагаючы даўнія традыцыі, народныя ўмельцы творча асвойваюць метады ра-

боты майстроў з братніх рэспублік. І на прылаўках магазінаў з'яўляюцца пано мінскіх чаканшчыкаў па жетону, наборы драўлянага посуду, упрыгожаныя якіх зроблены спосабам выпальвання.

НА ЗДЫМКАХ: «Несцерка» з Бабруйскай фабрыкі мастацкіх вырабаў; драўляныя кубкі аршанскіх умельцаў; салотыя зубры, зроблены ў Магілёве. Фота Э. ТРЫГУБОВІЧА.

ПРЫЗНАЮСЯ шчыра, назва гэтай кніжкі — «Слоўнік беларускай народнай фразеалогіі» — у першы момант не выклікала ў мяне ніякіх асаблівых эмоцый, акрамя звычайнай цікаўнасці. Памяць фразеалагізма падказала: фразеалагізм — устойлівае словазлучэнне.

Тэрмінавая справа прымусяла адкласці кнігу. Праз нейкую гадзіну сіняя вокладка кніжкі лягла мне ў вочы, я перагарнула старонку, другую і... нібы папыла па празрыстых хвалях чароўнай крыніцы, імя якой — беларуская народная мова.

Словы, звычайныя, чутыя-пачутыя, складаліся ў выразы гранічна дакладныя, дасціпныя, ёмка і прыгожыя.

«Наша Лёдзя маладая была харошая, але выйшла замуж, абсела дзецьмі, і ніхто той красаты не бачыў».

«Так тыдаень прывезлі ў магазін мукі. І белая, як слонца, і добрая, але ад той, што ты прыслаў, далёка стаяла».

«Хіба ж ты не ведаеш той Стэпкі?! Нашла каму сказаць! У яе жаба на языку не спаляца. Абы што пацука, так і панясе па вёсцы».

«Які той Казік — кату па пяту, а ён ужо ходзіць у клуб танцаваць».

«Ну й скупендра гэтая Таццяна! Дала сала з камарову лытку і таго елкаган».

«А грыбоў у гэтым годзе было, хоць касу закладай».

«Глядзі ты, колькі таго дзіцяці, а ўжо чытае як рэпу грызе».

Складальнікі слоўніка выкладчыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Еўдакія Мясельская і Яўген Камароўскі на працягу 15 год збіралі фразеалагічныя адзінкі ў розных мясцінах Беларусі. У кнізе змешчана каля трох тысяч фразем і кожная праілюстравана прыкладам ўжывання з абавязковым указаннем мясцовасці (вёскі, раёна), дзе прыклад запісаны.

Калі самі фразеалагізмы — згусткі народнай мудрасці, у якіх уважаны гістарычны вопыт многіх пакаленняў, то ілюстрацыйныя прыклады — сведчанне таленавітасці носьбітаў сучаснай жывой мовы. Усяго два-тры сказы ствараюць дакладны вобраз, малююць жартоўную бытавую сцэну, даюць трапную ацэнку складанай жыццёвай з'явы.

«Тамарын зяць харошы, але

вельмі ж строгі, да трох яму не гавары».

«Даўней дык зварач саган як падняць гніліся».

«Зямлі павалока, а сям'я вяліка, шаснаццаць душ. Як падзяліліся, кожнаму папала зямелькі шастуха (шостая частка зямельнага надзелу). Разжывайся як хочаш, калі рук няма за што зацяць».

«За Савецкай уласцю рабочаму чалавеку свет адкрыўся. Дзе гэта бачылі, каб калі бясплатна на курорт вазілі, лячылі цябе. Або гэтыя бальніцы».

СА СЛОЎ ЧУТЫХ

Чуць што забаліць — ужо скары і да доктара. Раней не ведалі таго доктара, не падступіцца было да яго».

Адносіны да працы ва ўсе часы былі крытэрыем ацэнкі чалавека. Гэта адлюстроўваюць фразеалагізмы.

«Анця як матка-пакойніца Роспадар, аж гарыць у яе руках. Габляцкі вылякае, рубакі многа, але падае да работы, усё ў яе і дагледжана, і прыбрана, і яшчэ, кажучы, на ганаровую дошку ў канторы павесілі».

«Зіна скоро шые. Ота як воласу перагарыць — і рубашка гатова ці там што другое».

Пра гультаёў і абібокаў, іношыя фраземы: **адбываць адбывалаўку, круціць жыць, палец аб палец не стукнуць, спаць у шалку, палку не перакінуць, сядзець на карку і г. д.**

Дастаецца і тым, хто заглядае ў бутэльку («Ідзе вуліцай Фельцік — ад плоту да плоту. Набраўся, як жаба гразі»), хто нячысты на руку («Гэта ж раней жыла каля нас суседка. Пахвапістая баба, ні з чым не размінецца. Чужое схваціць,

як усё роўна сваё. Прыгледзецца ёй адна мая курыца. Лічу ўвечары — нямашака. Мне і цюкнула, што гэты з яе боку кішэня парвалася»). Пра бессаромнага скажучы, што трэба ў сабакі вочы пазчыць, пра фанабэрыстага — **без фігі не да носу**, пра балбатуна, што **б'е языком аб зубы**, пра разяваку — **варона загуменная**.

Затое добраму, справядліваму, памяркоўнаму чалавеку — ад усіх павага.

«Нашага Эдзіка ўсе любілі, нікому ён вока не запарушыў».

«Ота гэты Вацік харошы, ён і курыцы не пакрыўдзіць, хоць ты яго да раны прыкладай. Добра бацькам з такім сынам жыць».

Непаўторная вобразнасць народных фразеалагізмаў робіць іх сапраўднымі моўнымі шэдэўрамі. Колькі ёсць азначэнняў для слова «дзіцяці» — і квалае, і недагледжанае, і хваравітае. А вось калі так сказаць, то ніякіх азначэнняў не трэба: «І масла ё, і малака ё, і сала ё, а дзіцянак худы, прама **мох на ім парос**». Або такі выраз: «Прыходзіць на работу ў **свіныя галасы**», значыць вельмі позна. Пра гародніну, якая добра расце: «Глядзі, пасля дажджу і капуста мая падняла вушы, можа трохі парасце ў гэтым годзе». І яшчэ адзін гэты малюнак, увенчаны трапнай фраземай: «Суседка памыі вылівае, скалярушчыны (лупіны ад яек), рыбіны галыны. Курны лятом лятучы».

Нараджэнне і смерць, гора і радасць, сацыяльныя пераўтварэнні, з'явы прыроды, паводзіны людзей — усё гэта знайшло адлюстраванне ў народнай фразеалогіі. Сабраць бяспадна скарб, не згубіць ніводнага моўнага самацвэта — справа вялікая і па значэнні, і па аб'ёму работы. Пачатак ёй паклаў «Слоўнік беларускай народнай фразеалогіі», выпушчаны выдавецтвам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Леніна сёлета, у Міжнародны год кнігі. З'яўленне такога выдання — значная падзея ў нашай лінгвістычнай навуцы. Усім, хто шануе роднае слова, яно прынясе асалоду ад спаткання з жывой трапяткай народнай мовай. Адрасаваны навуковым работнікам, журналістам, выкладчыкам, студэнтам, слоўнік адыграе пэўную ролю ў развіцці і ўзбагачэнні літаратурнай беларускай мовы.

Т. РЭУТОВІЧ.

СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ

КУБАК ЕДЗЕ ў ГРОДНА

17-гадовая Вольга Корбут з Гродна ўпершыню заваявала Кубак СССР па спартыўнай гімнастыцы. Да гэтага яна не раз становілася прызёрам і пераможцай на многіх буйных спаборніцтвах.

Бліскуча выканаўшы камбінацыі на брусах і бярвяне, Оля прымусяла пацягнуцца з вышэйшай ступені п'едэстала гонару чэмпіёнку свету Людмілу Турчышаву, якую спадцігла няўдача на самым «каварным» снарадзе — бярвяне.

На думку спецыялістаў, наўрад ці на Алімпіядзе ў Мюнхене хто-небудзь з гімнастак зможа паспрачацца з Корбут за залаты медаль на брусах і бярвяне.

На трэцім месцы гімнастка з Віцебска, чэмпіёнка Еўропы Тамара Лазаковіч.

У мацнейшую шасціёрку савецкіх гімнастак увайшла і яшчэ адна беларуская спартсменка — мінчанка Антаніна Копаль.

МІЖНАРОДНЫ МАТЧ

Футбалісты мінскага «Дынама» правялі на сваім полі першы ў сёлетнім сезоне міжнародны таварыскі матч. Яны сустрэліся са зборнай камандай Нігеры — адной з мацнейшых на афрыканскім кан-

тыненце. Дынамаўцы дабіліся перамогі з лікам 3:0. Галы ў вароты гасцей забілі Малафееў, Багавік, Васільеў.

Закончыўся чэмпіят БССР па водналыжнаму спорту. У камандным заліку першае месца занялі мінчане, другое — прадстаўнікі Віцебска, трэцяе — у спартсменаў Брэста.

НА ЗДЫМКУ: водналыжнік з Мінска В. МЕЛЬНІК.

Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

ГУМАР

Дама сядзіць за рулём машыны. Пасля чырвонага святла на светафоры загарэлася жоўтае, потым зялёнае, але дама не кранулася з месца. Тады да яе падыйшоў паліцэйскі і запытаў:

— Ці не жадае мадам якое-небудзь іншае святло?

Сустрэліся два старыя ўрачы. Першы паведаміў гісторыю аднаго свайго хворага, які па ўсім пранозах павінен быў памёрці яшчэ дзесяць гадоў таму назад, але жыве да гэтага часу і спадзяецца пражыць яшчэ доўга.

— Гэта яшчэ раз даказвае, — зайважыў другі ўрач, — што калі хворы сапраўды хоча жыць, бездапаможна нават медыцына.

— Як ты ведаеш безупынна сярца з жонкай і ў той жа час паважаць цешчу?

— Калісьці менавіта яна была супраць нашага шлюбу.

— Ты ведаеш, я ўчора працаваў у газеце, што глыбокае дыханне забівае мікробы.

— Можна быць. Але як прымусяць іх дыхаць глыбока?

Дырыжор аркестра пасля канцэрта «втрымай запіску наступнага зместу: «Я не даносчык, сэр, але хачу звярнуць вашу ўвагу, што гультаваты джэнтльмен, які сядзіць у куце з вялікім барабанам, іграе толькі тады, калі вы на яго талдыце».

ПРЭМ'ЕРА
ЦЭПЛА
СУСТРЭТА
ГЛЕДАЧАМІ

Драматычны калектыў аршанскіх тэкстыльчыкаў створаны чвэрць стагоддзя назад. За гэты час ім настаяла 50 п'ес савецкіх драматургаў і рускіх класікаў. Калектыў тэатра паспяхова выступаў на сцэне Крамаўскага тэатра, у гарадах і вёсках Беларусі і Расійскай Федэрацыі. Цяпер у народным тэатры звыш 40 артыстаў. Таленавіты калектыў — дыпламант трэціх дэкады народнай творчасці Бе-

ларусі, удзельнік усесаюзнага агляду народных тэатраў прафсаюзаў. Пры калектыве працуе маладзёжная студыя. Нядаўна самадзейныя артысты народнага драматычнага тэатра палача культуры Аршанскага льнокамбіната паказалі новую работу «Цемрашаль» па п'есе А. Талстога. Яе паставіў рэжысёр гэтага тэатра, студэнт-завочнік Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута Мікалай Бараш.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. № 798.